Epistola 117.

S. P. et Officia cum omni submissione promtissima

Vir Excellentissime, Admodum Reverende et Celeberrime D. Loccese, Fautor et Promotor Honorande,

Gratias ago ingentes et singulares, ac quas mens mea potest concipere maximas, quod per Praest.^m Juvenem tuum mihi non solum et facie incognito, sed et Orientalis literaturae cultori minimo respondere benigne volueris. Itaque affectum tuum erga studia Orientalia tribuo, non meo ulli merito, quod ita scripsisti:
,, Libenter tecum de promotione literarum Orientalium communico, quantum in me
,, est. Causae multae sunt, propter quas ea non sit negligenda. Te ad illam operam excita-
,, tum agnosco, et cum voluptate tibi gratulor, tum minime dubito quin eam vehe-
,, menter adjuvare possis. Viso specimine tuo, de quo et alii antea communicati gratias
,, ago, defugere non possum quin tibi aperiam animi mei sententiam. Et hoc multo majus est tuum erga me beneficium, Celeberrime Loccese, quo me afficis, quod animi sententiam candide proponis, non solis verbis intelligis, sed ex animi sententia. Et quod multae causae te instigent ad communicanda mecum ea, quae de literis Orientalibus, meisque in eo genere conatibus judices. Quandoquidem enim nulla mea sit autoritas in publicum, nullumque beneficium singulare, qualia tua sunt et multa et ponderosa, volui ut illud versionis latinae in Psalterium, quod aggredior, itaque sub his et aliis praeclarissimorum virorum approbationibus et judiciis exactis mea prodire velim: non ut meam aliquam autoritatem declarem vel firmare velim, sed ut siquid boni per me minimum studiis addi possit, hoc non pereat ipso hominis et autoris contemtu, aut nondum satis perspecto proposito, modo agendi et mediis ventilatis bene atque ponderatis tum fiat, ut pauci recte judicare possint, omnes velint, et tamen non ponderent aut bene examinant ea, quae in consultationem a viris probis sibi proponuntur. Ergo ita meum velim agas, Celeberrime et Summe Rectissimeque Vir, ut non modo viso solo specimine, sed et ponderato bene ac librato principio ejus momento, mihi alteram tuam epistolam, quam satis primam ardentius efflagito, et expectato judicium solidius et firmius scribere ne detrectes. Fuerit mihi maximum beneficium, nec mihi solum, sed agnosces pluribus te una profuisse. Primis autem per is:
1 ,, Ad Arabismi in materia Theologica promotionem plurimum faciet editio Alcorani.
2 ,, Edi velim Arabicis literis cum vocalibus, sive integrum, sive per partes, adjuncta versione
,, nec licentiosa, nec verbis nimis astricta. In primo rectissime mecum sentis, et ego tecum, in altero idem optas, quod ego optavi Ultrajecti, cujus causa Magistratum Ultrajectinum per dimidium annum sollicitavi, ut ... bergio Johansonis genero ... facerent mutuo darent ad biennium sine usura, pro qua pecunia volebat et promittebat integrum Alcoranum cum mea versione parallela vel interlineari et altera textuali imprimere; sed non potuit adduci Magistratus, ut 4000 ad biennium mutuo

Itaque cum vidissem quandam annui mei, quem Ultrajectini mihi ab initio Septemb-
1644 ad Septembrem 1645 concesserant publicis lectionibus habendis, ad dimidium
solum esset elapsum, dimissionem tamen rogare malui, quam 3 Martii 1645 ob-
tinui, quam sic pendere in incerto. Formas rogavi per Salmasium, L'Empereurium,
amicos magnos mehercule viros, Le Maire, item D. Spanhemium et D. Polyandrum
apud Elzevirios, se obtinere non potuisse causabantur in Joannem ... D. Golii
quod ad literam quandam punctatam sepe perveniret ... intra septi-
mestres annos demum, referente mihi et D. Pellio Mathematico, cujus relationis testis esse
Nicolao Petri Harlemensi qui jam per biennium D. Golio affuit, itaque et operas ...
et processus moras. Le Maire aliud quid ajebat. Illi viderint, ego in culpa non sum.
Et jam dixi hoc ipsum in 2 parte Dissertationis alterius de literis Ebraeis et ...
nis, et quare non impressissem literis Arabicis. Erat enim ultra meas vires, et tamen
totum Opusculum constat fere 150 florenis meis enim impensis prodiit, Arabicum ...
constitisset. Ad tertium de versionibus, probo primum quod nolis licentiosam versionem
quales proh dolor! in omnibus fere autoribus sunt nimiae, praesertim vero in Orientalibus
caveri solicite debent, ubi saltatio illa per gradus locum phrasiumque neglectarum ...
mero ... habitonis prodiit errores in Bibliis et libris Rabbinicis quibus ... Nonos
vide singulos, quisquis examinare volet, facile inveniet, nimis esse licentiosas ...
At quod non nimis verbis astrictas malles, hoc vix possum concedere; nam et dixi
in prima parte alterius dissertationis, quae erat de versionibus, me maxime omnium
probare interlinearem, seu quod idem sit parallelam, eo quod ista sola genuine
verbose atque idiotismos ipsos ejus linguae explicet, nihil sibi licentiae sumat, sed
liter omnia exprimat atque iisdem gradibus procedat, nulla vocum transpositione in ipsis ...
nibus omnino vitanda, praecipue ubi tironi discendi causa proponatur. Et virtu-
tes versionis cum quacunque altera comparatae habeant satis admodum diversi
quod exemplo magnorum virorum B. A. Montani in Bibliis et in Alcorano, quod
Biblia Turcarum, non solum Kirsteinii aliique, sed et ipsius Cl. et numquam sine ho-
nore nominandi viri Dn. Erpenii vestigiis insisterem, et Cl. Dn. Voetii instinctu
dem, quas allegavi causis ab ipso prolatis. Dices autem. Pueri enim non discunt ...
ea. [illegible] ... repraesentandum est, quoties rudem linguae
linguam. Et initio quod senior glossis possit praecipere juveni: et puero celerius
discunt quam juvenis. Caeterum in pueris, ubi nulla praecepta opinio et falsitas
suasa, ita facilius vera et simplicitas ejus ingenio in crebre, et illud discendi studium
senibus comparari non potest cum tanto discenti juvenis aut pueri memoria, quia
haec ipsa est firmior et promptior, arripit literas tanquam nova, et retinet ...
tanquam sola, et quibus contrarii non fuerat praeoccupata. Et hoc solum dicam
eumque qui discat Arabicam, esse quasi puerum, et puero vel in errorem, ob mul-
dia quae tractat, vel si haec ista tractat, ob praeceptas falsas opiniones et sinistras senten-
tias, quas saepe magister nullo modo potest eradicare, jam firmatas radicibus, et solidas
ut neque eadem rationes audire vel auditas ponderare velit.

(3. pagina)

6

Fructus is est, quod sint cum Latini Arabica, tum Arabes (si forte) Latina hoc modo
discant. Et quomodo hoc facilius fit quam si ad verbum & [illegible] pro [illegible]
Latini pariter & Arabes in nova aut peregrina lingua doceantur. Per gradus enim sin-
gulatim vocum pervenimus ad cognitionem exactam totius phrasium & contextus.
Litera Hebraea et Latina ad has [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. At vero
Mi Celeberrime & Reverendissime D. [illegible] [illegible] libere agere, nonne
expressa parte II. Dissertationis secundae [illegible] gravissimas causas momenta. Ego
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Arabica [illegible]
[illegible] Ebraea lingua. Omnes radices, nulla excepta in Bibliis Ebraicis esse etiam
~~[illegible]~~ Arabicas. Esse linguam Ebraeam & Arabicam unicam, ne quid variae fama diver-
sitate, qua Dialecti Ionica, Dorica, Eolica & Attica a vulgari. Hoc [illegible] ostendi
ad oculum, Judaeis pariter & Christianis quid [illegible] [illegible] legerat
quam per omnes voces arabicas scribere literis Ebraicis quomodo statim conferas
possis radices Ebraeas & Arabicas. [illegible]
[illegible] significat [illegible] [illegible] nomen [illegible]
et sic porro, nulla excepta voce in capite primo (excepta 625) quanta sit hoc
[illegible] in Bibliis Ebraicis. Et offero [illegible] [illegible] quamcumque velis, nulla ex-
cepta radicem Ebraeam in Bibliis, dummodo [illegible] non sit peregrina, atque [illegible]
[illegible] et demonstrabo eandem in lingua Arabica. Facio sponsionem
tecum in mille florenos quos perdam si mihi ullam dixeris radicem Ebraeam
triliteram quam [illegible] [illegible] monstrare in lexicis relatoribus arabicis. Et
hoc prius opinio obtinuerit & sententia apud omnes eruditos, quantum [illegible]
momenti accessuri ad hoc studium non solum Arabicum sed & Ebraeum, non
Ebraeum solum, sed & Arabicum, cum [illegible] [illegible] pariter & [illegible]
dem [illegible] in Ebraicis quantum Arabicis & [illegible] in Arabicis [illegible]
tum Ebraicis. Praeterea [illegible] quos Judaeos ad lectionem Alcorani nostro[illegible]
volui, & ad recognitionem linguae suae sub aliena veste latentis. Et quae
per Judaeos ad [illegible] [illegible] adjici possit, omitto
[illegible]. De Latinis idem sentiendum. Quemadmodum enim priori parte facilita-
tis sententiam volui [illegible] secunda difficultatis opinionem tollere
Quicquid enim ad oculum linguam reddit faciliorem, hoc contemni non debet.
Plurimi sunt qui non [illegible] [illegible] illos [illegible] literarum
itaque de [illegible] sola causa omittunt Studium Arabicum. Et nemo, qui [illegible]
[illegible] ignorat, judicare potest an absque vocalibus sint difficillima lectu
at nunc per communes characteres notissimos possunt aliquid judicare [illegible]
ita [illegible] procedit a [illegible] ad [illegible] sic Mathematica a datis ad [illegible]
(3. pagina) Ergo demum illis signis literarum notas per se [illegible] possunt per [illegible] con[illegible]
sine vocalibus posse [illegible] bene legi Arabica absque punctis. De reliquis epistolae
partibus proxime. [illegible] me amare pergo, perge. [illegible] 13 Maji 1646. [illegible] Ravius

P. S. M. Andreas Langmannus, jam est vocatus pastor pago quodam, cujus nomen mihi incognitum. De M. Vesalio itidem proxima promotio expectatur. Caeterum, Consultationi Tuae a me devotissime subjicitur, utrum etiam Concordantias manuales reddere operae pretium putes. Est autem praeter utilitates ipsis ad hoc genius alius praecipuus, prae multis, quos non nomino, quod sit facillima via perdocendi et perdiscendi Biblia Ebr. Sed hoc praecipue in quaestionem est, utrum debeant aliquid immutare in Buxtorfii Concordantiis, an verbotenus plane relinquere sine ulla correctione nostra. Sunt autem haec sequentia corrigenda, quoad [illegible]. I. Omnes radices biliterae sunt falsae et possunt omnes per etymologiam ad triliteras redi, ergo hoc fieri debet. E.g. [illegible]
II. Omnes quadriliterae e.g. [illegible] et tales plurima facillime et necessario ad triliteras [illegible] unde III. Omnes vel 5 plurium literarum juxta certa principia reducenda ad triliteras, nisi plane sit graecum. ut à [illegible] unde [illegible] reductum [illegible], quod à vera radice [illegible] unde [illegible] et alia. IV. Omnes formae à falsis radicibus reducendae ad veras. ut [illegible] [illegible] et singulae [illegible] [illegible] [illegible] est referendum, quia ea sunt [illegible] singulae [illegible]. Et radix non est [illegible] sed [illegible] unde [illegible] ut à [illegible] est [illegible]. V. Formae quaedam, quae sub duabus vel tribus radicibus depositae sunt, cum non possint nisi ad unam pertinere, ad veram solam reducendae et a reliquis omnibus demendae. ut [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] ad [illegible] est reducendum et tota radix [illegible] delenda. VI. Adjiciendus index Ebraicus. VII. adjiciendus Latinus. Et c. Et ne quaeso me et mea studia conatusque deseras, qui cum ipsis principiis docendi ac difficultatibus [illegible] [illegible] de pugno. Scr. ut supra.